

Sygn. akt I CO 17/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 8 lutego 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Strus (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Mirosław Bączyk

Protokolant Anna Matura

w sprawie ze skargi Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego
w W. o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Najwyższego z
dnia 27 listopada 2003r., sygn. akt I CK 318/02 wydanego w
sprawie z powództwa Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego
w W.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Starostę Powiatu L.
i Dyrektora B. Parku Narodowego

o zawarcie umowy wieczystego użytkowania i przeniesienia prawa własności,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 8 lutego 2007 r.,

skargi strony powodowej od wyroku Sądu Najwyższego

z dnia 27 listopada 2003 r., sygn. akt I CK 318/02,

- 1. wznowia postępowanie zakończone wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2003 r., sygn. akt I CK 318/02.**

2. **uchyla wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2003 r., sygn. akt I CK 318/02 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] z 6 września 2001 r., i sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach procesu w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania.**

Uzasadnienie

Trybunał Konstytucyjny po rozpoznaniu skargi konstytucyjnej Polskiego Towarzystwa Turystyczno Krajoznawczego – Zarządu Głównego w W., wyrokiem z 10 kwietnia 2006 r. sygn. akt SK 30/04 (Dz.U. 2006, nr 64, poz. 456) orzekł, że art. 1 pkt 81 lit. a, w związku z art. 9 ustawy z dnia 7 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz innych ustaw - Dz.U. Nr 6, poz. 70, (dalej: ustawa zmieniająca) jest niezgodny z zasadą ochrony praw słuszenie nabytych, wyrażoną w art. 2 i art. 64 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim odnosi się do wszczętych, a niezakończonych przed jego wejściem w życie spraw dotyczących nabycia użytkownika wieczystego nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność gminy niezabudowanych przez ich posiadaczy. Art. 1 pkt 81 lit. a – zgodnie z art. 9 ustawy zmieniającej wszedł w życie 15 lutego 2000 r. nadając przepisowi art. 207 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami następujące brzmienie: „Osoby, które były posiadaczami nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność gminy w dniu 5 grudnia 1990 r. i pozostawały nimi nadal w dniu 1 stycznia 1998 r., mogą żądać oddania nieruchomości w drodze umowy w użytkowanie wieczyste wraz z przeniesieniem własności budynków, jeżeli zabudowały te nieruchomości na podstawie pozwolenia na budowę z lokalizacją stałą. Nabycie własności budynków wybudowanych ze środków własnych posiadaczy następuje nieodpłatnie”. Przepis zmieniony różni się w istotny sposób od brzmienia pierwotnego: *„posiadaczom nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność gminy, którzy w dniu 5 grudnia 1990 r. nie legitymowali się dokumentami o przekazaniu im tych nieruchomości, wydanymi w formie przewidzianej prawem, i nie legitymują się nimi w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, oddaje się je odpowiednio w użytkowanie wieczyste, w drodze umowy, lub w trwały zarząd, w drodze decyzji. Jeżeli oddaniu w użytkowanie wieczyste podlega nieruchomość gruntowa zabudowana na podstawie pozwolenia na budowę z lokalizacją stałą, stosuje się odpowiednio przepis art. 200 ust. 1 pkt 1.”*

Różnica polega na pozostawieniu uprawnienia do nabycia użytkowania wieczystego tylko tym posiadaczom, którzy zabudowali nieruchomości na podstawie pozwolenia na budowę z lokalizacją stałą, a pozbawieniu go posiadaczy niespełniających przesłanki dokonania legalnej zabudowy.

Powodowe Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze po ogłoszeniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie SK30/04, wystąpiło ze skargą o wznowienie postępowania zakończonych wyrokami wyżej wskazanymi, żądając uchylecia – po wznowieniu - wyroków Sądu Najwyższego, Sądu Apelacyjnego i Sądu Okręgowego w K. oraz przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Skarżący wskazywał, że rozpoznawaną sprawę wszczął pozwem z 30 grudnia 1995 r., a powództwo ostatecznie sprecyzował 28 kwietnia 1999 r., tj. przed wejściem w życie ustawy zmieniającej. Wyrok Sąd Najwyższego został wydany po wejściu w życie przepisu niezgodnego z Konstytucją. Zarówno Sąd Apelacyjny w wyroku z 6 września 2001 r. zmieniającym – przez oddalenie powództwa - wyrok Sądu Okręgowego uwzględniający roszczenie o złożenie przez pozwanego oświadczenia woli o ustanowieniu użytkowanie wieczystego na rzecz PTTK, jak i Sąd Najwyższy w wyroku z 27 listopada 2003 r. sygn. I CK 318/02 oddalającym kasację powoda, przyjmowały za podstawę materialnoprawną rozstrzygnięcia art. 207 ust. 1 u.g.n., w brzmieniu nadanym przez ustawę zmieniającą, a wyroki swoje uzasadniały niespełnieniem przez powoda przesłanki zabudowy, której nie można utożsamiać z dokonaniem przez powoda remontem budynku.

Skarb Państwa, zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, domagał się odrzucenia lub oddalenia skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania zasługuje na uwzględnienie. Zgodnie z art. 401¹ k.p.c. można żądać wznowienia postępowania w wypadku gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności - z aktem wyższego rzędu - aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Właściwość sądu w sprawie wszczętej na skutek skargi o wznowienia opartej na przepisie art.

401¹ k.p.c. określa art. 405 zdanie pierwsze k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od 6 lutego 2005 r. Jest to przepis późniejszy i szczególny – ograniczony do jednej podstawy wznowienia – w stosunku do art. 412 § 4 k.p.c. obowiązującego od 1 lipca 1996 r. i obejmującego (również po zmianie z 2004 r.) każde wznowienie postępowania. Dlatego, w ocenie składu orzekającego w sprawie, wznowienie postępowania w tej sprawie wymaga również uchylecia przez Sąd Najwyższy swojego wyroku, a przez to otwiera drogę do rozpoznania skargi kasacyjnej.

Wyżej stwierdzono, że wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2003 r. sygn. akt I CK 318/02 został wydany na podstawie art. 207 ust. 1 u.g.n. w brzmieniu zmienionym, zawierającym wymaganie zabudowy gruntu przez posiadacza na podstawie pozwolenia na budowę z lokalizacją stałą. Późniejszy wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie stwierdza jednak niezgodności wymienionego przepisu z aktem wyższego rzędu, rodzi się więc pytanie, czy spełniona została przesłanka wznowienia postępowania wskazana w art. 401¹ k.p.c.. Wydawać by się mogło, że w takim wypadku wyrok Trybunału nie eliminuje aktu normatywnego ani jego części ograniczonej do art. 207 ust. 1 u.g.n., a tylko dokonuje jego interpretacji. Wątpliwość ta implikowała stanowisko Prokuraturii Generalnej w rozpoznawanej sprawie. W ocenie składu Sądu Najwyższego twierdząca odpowiedź na podniesione wątpliwości jest uzasadniona z następujących względów: Wyrok Trybunału Konstytucyjnego, sygn. SK 30/04 dotyczy dwóch przepisów ustawy zmieniającej, z których jeden (art. 1 pkt 81 lit. a ustawy zmieniającej) stanowi o zmianie treści art. 207 ust. 1 u.g.n., określając jego nowe brzmienie, a drugi (art. 9 ustawy zmieniającej) jest przepisem wprowadzającym i wyraża zasadę bezpośredniego działania nowej ustawy (na przyszłość). Dotyczy zatem - *implicite* - również skutków czasowych nowej ustawy. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego takie ukształtowanie zmiany jest niezgodne z art. 2 i art. 64 ust. 2 Konstytucji i wymaga wyłączenia działania przepisu nowego w pewnym zakresie, tj. wobec posiadaczy gruntów, którzy charakteryzują się tą wspólną cechą, że przed wejściem w życie przepisu nowego wystąpili do sądu ze sprawą o nabycie użytkownika wieczystego, lecz postępowanie nie zostało ukończony do chwili wejścia w życie nowego brzmienia art. 207 ust. 1 u.g.n. Błędne byłoby zapatrywanie, że taki wyrok Trybunału ma wyłącznie charakter interpretacyjny

i zobowiązuje jedynie ustawodawcę do uchwalenia dalszych przepisów uzupełniających ustawę zmieniającą. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, istotne dla rozpoznawanej sprawy powoduje przecież, że art. 207 ust. 1 w nowym brzmieniu nie obejmuje grupy posiadaczy wymienionych w hipotezie tego przepisu sprzed zmiany, wykazujących się ponadto omówionym wyżej przymiotem, ograniczając wobec nich zakres hipotezy art. 207 ust. 1. Dlatego sprawy niezakończone są rozpoznawane nadal na podstawie pierwotnego brzmienia wskazanego wyżej przepisu.

Dopuszczenie wykładni odmiennej, nie uwzględniałoby treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego i charakteru przepisów ustawy zmieniającej wskazanych w jego sentencji. Prowadziłoby zatem do następstw sprzecznych z przepisem art. 190 ust. 4 Konstytucji przewidującym wznowienie postępowania w razie skutecznego zaskarżenia aktu normatywnego na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie.

Przytoczone rozważania prowadzą do wniosku o istnieniu podstawy do wznowienia postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Najwyższego w sprawie I CK 318/02, rozpoznanie ponowne prowadzi do konieczności uchylenia tego wyroku. Ponieważ skarżący zarzucał w kasacji naruszenie przepisów w części zakwestionowanej przez Trybunał Konstytucyjny i podstawa ta okazała się usprawiedliwiona tj. należało przyjąć art. 207 ust. 1 u.g.n. jako podstawę rozstrzygnięcia apelacyjnego, należało uwzględnić wniosek kasacji o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego.

Na marginesie rozstrzygnięcia należy wskazać, że skład Sądu Najwyższego rozpoznający sprawę podziela zapatrywanie zawarte w uzasadnieniu wyroku I CK 318/02 odnośnie do reprezentacji Skarbu Państwa przez Starostę Powiatu L. i Dyrektora B. Parku Narodowego ze względu na ustalenie Sądu Apelacyjnego, iż przedmiotowa nieruchomość znajduje się w trwałym zarządzie dyrekcji Parku Narodowego, choć nie wyjaśniono podstawy zapatrywania, że od 1990 r był to trwały zarząd. Okoliczność tę, podobnie jak dopuszczalność współistnienia trwałego zarządu oraz użytkowania wieczystego do tej samej nieruchomości będzie rozważał Sąd rozstrzygający merytorycznie o zasadności roszczenia.

Przytoczone względy uzasadniały rozstrzygnięcie oparte na przepisach art. 401¹ k.p.c., art. 405 k.p.c., 412 § 2 k.p.c. oraz art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a w zakresie kosztów procesu art. 108 § 2 k.p.c.